

Fatale beperking van onze soort

Volgens mij denken veel mensen onbewust: als het echt zo dramatisch mis was met het milieu, dan zou ik daar toch veel meer over horen, in de politiek en de media? Dezelfde mensen lijken ervan uit te gaan: zolang ik in mijn eigen leven eigenlijk niets merk van de milieuverwoesting, kan die nooit zo groot en urgent zijn als wordt beweerd.

Ikzelf dacht in ieder geval op deze manier, totdat ik me ging inlezen en besefte: de mensheid speelt op dit moment Russische roulette met de ecosfeer waaraan zij haar bestaan dankt. Ik leerde ook de term technofix, voor de hoopvolle gedachte: al gaat de verwoesting nog zo snel, nieuwe technologie redt ons wel. Misschien, maar wat een gok.

Zouden we meer horen uit politiek en media als de dreiging echt zo groot was? Die gedachte vooronderstelt dat in politiek en media een adequaat kennisniveau bestaat doordat daar mensen worden vrijgehouden die de beschikbare kennis en hypothesen over de milieudreiging volgen. Het vooronderstelt ook dat deze specialisten van hun superieuren alle ruimte krijgen om met hun bevindingen naar buiten te treden.

Wie gelooft werkelijk dat het zo gaat? Politici zo goed als media concurreren met andere politici respectievelijk andere media om aandacht en sympathie van het publiek. Stel je twee zeepkisten voor, eentje met een

politicus die zegt: 'het moet fundamenteel anders en wel onmiddellijk want we lopen gigantische risico's'. Op het andere kistje roept iemand: 'ik merk er niks van, heeft u ook zo'n hekel aan die milieufreaks? Ik kan het woord duurzaamheid niet meer horen!'

Hetzelfde mechanisme met de media. Je kunt de kijkcijfers nu per seconde meten en dat gebeurt dus ook. *Het Journaal, Nova of Hart van Nederland* begint een item over het milieu, en honderdduizenden zappen weg. De bazen van die programma's weten dat ze worden afgerekend op kijkcijfers, zoals ook het succes van hoofdredacteurs van kranten primair wordt gemeten in oplages. U vraagt en wij draaien, zeggen media, al noemen ze dat 'de lezer bedienen'. En als lezers en kijkers niet willen horen dat ze ecologisch suïcidaal bezig zijn, tja, dan houdt het op. Dat is de vrije markt voor informatie.

Nu zou je zeggen, dan is het wachten op 'grottere bewustwording', waarna politici en journalisten die weten hoezeer de boot aan is, een podium krijgen. Maar wanneer is het zover? Op het moment dat gewone mensen met hun eigen ogen zien en voelen

wat er gaande is. En hier lopen we dan op tegen een fundamentele en wie weet fatale beperking van onze soort. Want de milieuverwoesting zit zo in elkaar dat je er pas echt wat van gaat merken als het te laat is om er nog veel aan te doen.

Het schijnt evolutionair allemaal prima te verklaren te zijn. Het menselijk brein heeft heel goed leren reageren op zichtbare dreigingen als tijgers en slangen, maar nauwelijks leren plannen voor de lange termijn. Want een groot deel van de evolutie was er nauwelijks een lange termijn. Stel je hebt twee populaties holbewoners. De eerste reserveert al zijn hersencapaciteit voor acute dreigingen, terwijl de andere zijn brein deels aanwendt voor planning voor de verre toekomst.

In de tijd van de holbewoners waren de acute dreigingen vaak fataal, en hoe meer hersens je inzette om die te ontlopen, hoe beter je kansen om de evolutie door te komen. Ergo, mensen die niet nadenken over de toekomst hadden lang een evolutionair voordeel op mensen die dat wel deden. Zeg tegen iemand: kijk, een leeuw achter je. En vrijwel haar hele brein wordt geactiveerd. Zeg

tegen iemand: oceaan verzuring, en er gebeurt in dat hoofd bijna niets.

Ik mocht laatst meedenken over een nieuwe grote serie voor de VPRO, een opvolger van *In Europa* en *de Beagle*. Het wat mij betreft spannendste voorstel: ga in een jaar het mediapark helemaal duurzaam maken, en bouw rond alles wat je dan tegenkomt, een serie programma's. Duurzaam kost geld dus je moet fundraisen. Je gaat hersendeskundigen laten vertellen waarom jouw collega's op het mediapark niet reageren op de milieudreiging en dus niet enthousiast worden over je plan. Je laat architecten uitleggen hoe je een gebouw energieneutraal maakt en je gaat in de slag met wagenpark beheerders om waar mogelijk de vloot elektrisch te maken. Kijkers kunnen meehelpen met geld, kennis en praktische hulp, en aan het eind van het jaar ben je het groenste mediapark ter wereld. We hadden al een naam: *The Too Late Show*.

Het idee heeft het niet gehaald, zoals menig lezer dit stukje niet zal hebben uitgelezen. Stelletje holbewoners.

○ [Zie nrc.nl/nrcweekblad voor het weblog van Joris Luyendijk.](#)

De mensheid speelt Russische roulette met de ecosfeer waaraan zij haar